

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Кафедра менеджменту, публічного управління та персоналу

Блятник Юрій

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-
ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БУДІВЕЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ**

спеціальність 073 «Менеджмент»
освітньо-професійна програма – Менеджмент

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи
МЕНм-21
Ю. С. Блятник
підпис

Науковий керівник:
д. ф., доцент
Ю.І. Микитюк
підпис

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 20__р.

Завідувач кафедри
_____ **М. М. Шкільняк**
підпис

ТЕРНОПІЛЬ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Особливості управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства	6
Висновки до першого розділу	17
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	19
2.1. Вплив інвестиційно-інноваційної діяльності на конкурентоспроможність будівельної продукції.....	19
2.2. Методика оцінки конкурентоспроможності інноваційної будівельної продукції.....	25
2.3. Аналіз інноваційно-інвестиційної інфраструктури як чинника, розвитку будівельного підприємства	28
Висновки до другого розділу	33
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО- ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	35
3.1. Розробка концепції реалізації інвестиційно-інноваційних проектів	35
3.2. Шляхи підвищення ефективності управління інвестиційно-інноваційними процесами в будівельному комплексі регіону	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні виробничі системи, зокрема у будівельній галузі, відзначаються активним впровадженням нових ідей та технологічних рішень, що значно скорочує час їх реалізації. Це призводить до скорочення термінів життєвого циклу нових продуктів на ринку, оскільки разом із зменшенням тривалості морального старіння відбувається розширення асортименту та різноманітності пропонованої продукції. В результаті спостерігається зростання кількості нових товарів і ускладнення їх структури, що, в свою чергу, прискорює якісні, асортиментні та структурні зміни у виробництві.

Аналіз останніх досліджень та наукових праць. Питання створення ефективної системи інвестиційної та інноваційної діяльності досліджуються багатьма вітчизняними та міжнародними науковцями, такими як І. Балабанов, Н. Беренс, А. Бланк, О. Гончар, А. Касич, І. Кузнецова, П. Микитюк, О. Пампура, А. Пересада, М. Портер, Н. Д. Прокопенко, А. Савчук, В. Хобта, Н. Чумаченко, Й. Шумпетер та М. Шкільняк.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в розробці теоретичних положень та практичних рекомендацій з управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємств.

Для реалізації поставленої мети в роботі вирішені наступні **завдання**:

- проведений теоретичний аналіз особливостей управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства;
- охарактеризований стан будівельної галузі та перспективи її розвитку;
- досліджений вплив інвестиційно-інноваційної діяльності на конкурентоспроможність будівельної продукції;
- вдосконалено методику оцінки конкурентоспроможності інноваційної будівельної продукції;
- проаналізовано інноваційно-інвестиційний розвиток інфраструктури будівельного підприємства;

- розроблено концепцію реалізації інвестиційно-інноваційних проектів;
- удосконалено шляхи підвищення ефективності управління інвестиційно-інноваційними процесами в будівельному комплексі регіону.

Об'єктом дослідження є процес інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств.

«Предмет дослідження – теоретичні і методичні аспекти управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства» [12].

«Методи дослідження в процесі дослідження використовувалися: традиційні способи і прийоми економічного аналізу графічний, табличний, порівняння, угруповання при аналізі інвестиційно-інноваційного потенціалу і ефективності форм і методів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності; методи фінансового аналізу при оцінці системи управління інвестиційно-інноваційною діяльністю промислового підприємства» [13].

«Наукова новизна отриманих результатів полягає в розробці методичних підходів і практичних рекомендацій, направлених на підвищення ефективності здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств» [13].

Практична значущість дослідження. «На підставі теоретичних досліджень розроблені практичні рекомендації для підвищення ефективності здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності будівельного підприємства шляхом підвищення якості продукції та будуть використані в діяльності СБУ Спецбуд ТОВ «Тернопільбуд»» [17].

Апробація результатів. «За результатами дослідження опубліковано тези доповідей на тему: «Управління ефективністю інвестиційно-інвестиційної діяльності організації» IX науково-практичної конференції студентів та молодих вчених з міжнародною участю «Актуальні проблеми економіки, підприємництва та управління на сучасному етапі» (Тернопіль, ЗУНУ, листопад 2024р.) та «Інвестиції як фактор підвищення ефективності фінансово-господарської та інноваційної діяльності» у науково-практичній

інтернет-конференції молодих вчених, аспірантів та студентів кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу «Інноваційні технології в менеджменті та публічному управлінні» (Тернопіль, ЗУНУ, листопад 2024р.)» [14].

«Структура та обсяг кваліфікаційної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 45 найменувань, містить 5 таблиць та 1 рисунок» [17].

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Особливості управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства

Соціально-економічний і політичний статус країни значною мірою визначається її глобальною конкурентоспроможністю, що, в кінцевому рахунку, впливає на загальний добробут населення. Досвід розвитку світової цивілізації чітко ілюструє, що конкурентоспроможність держави залежить від успіхів у розвитку та впровадженні науково-технічного прогресу.

Науково-технічний прогрес можна умовно класифікувати на дві основні, взаємопов'язані та взаємодоповнюючі компоненти:

1. Наукові досягнення.
2. Науково-технічні нововведення.

У першому випадку науково-технічний прогрес виражається через нові знання, інноваційні ідеї, відкриття та винаходи. У другому випадку його результати виявляються у формі науково-технічних нововведень (інновацій), які включають:

- Цілеспрямований професійний розвиток, що включає перетворення накопичених знань, наукових ідей, відкриттів та винаходів у нові технології, системи та обладнання.
- Впровадження розроблених технологій і систем у практику для споживачів, як через ринок, так і через механізм “замовлення-виконання”.
- Проведення досліджень для здобуття нових наукових результатів, необхідних для розробки інноваційної продукції, у випадку її відсутності.

Науково-технічний прогрес відзначається швидким поширенням нових ідей, технологій та технічних рішень. У сфері будівництва це призводить до скорочення часу на реалізацію інноваційних ідей і технологій. Внаслідок цього суттєво зменшується тривалість життєвого циклу нових продуктів і

послуг на ринку. Разом із зменшенням термінів морального старіння спостерігається розширення асортименту й різноманіття продукції, а також збільшення кількості нових виробів та підвищення їх наукоємності. Ці зміни свідчать про прискорення структурних, асортиментних та якісних трансформацій у виробництві.

Такі умови вимагають перегляду традиційних економічних і технічних показників ефективності. Застаріла “витратна концепція” оцінки результатів виробництва повинна бути адаптована та об’єднана з концепцією суспільної корисності, що дає можливість оцінювати ефективність через призму задоволення потреб динамічного ринку.

Прискорення змін в асортименті та якості продукції активізує в виробництві процеси освоєння нових виробів, реорганізації виробництва та перепідготовки кадрів. Сучасний науково-технічний прогрес створює нові умови у виробництві, зокрема в будівельному секторі, які корінним чином змінюють традиційне співвідношення між спеціалізацією та універсалізацією. На передній план виходять форми та технічні рішення, що забезпечують підвищену мобільність усіх видів виробничих ресурсів.

Скорочення термінів проектування та підготовки до випуску нової продукції стає ключовим показником ефективності. У ринкових умовах виробництво має бути здатним оперативно переходити на випуск нових, більш ефективних продуктів з оновленими характеристиками, тобто реалізовувати інновації.

Швидке скорочення життєвого циклу нової продукції, зростання частки одиничного та дрібносерійного наукоємного виробництва, а також постійні інновації в створенні та реалізації продукції і послуг роблять поняття конкурентоспроможності ідентичним поняттю здатності до нововведень. Це пов’язано з кількома факторами.

1. Забезпечення конкурентоспроможності економіки, як основного фактору зростання виробництва та експорту національних товарів і послуг, вимагає систематичного моніторингу ринкових сигналів, як внутрішніх, так і

зовнішніх. Це включає аналіз масштабу існуючого та перспективного попиту на різні види товарів і послуг, а також вимог до їх технічних характеристик і економічної ефективності, що впливають на конкурентні можливості виробництв.

Необхідно визначити галузі, які зберегли свої конкурентні переваги в сучасних умовах, а також виявити основні обмеження, які стримують підвищення конкурентоспроможності. Усунення цих обмежень має забезпечити максимальний ефект для виходу на зовнішні ринки і розумного імпортозаміщення.

Крім того, важливо окреслити роль держави у вирішенні проблем підвищення конкурентоспроможності, налагоджуючи конструктивний діалог із бізнесом, що дозволить розробити організаційно-економічні механізми для стимулювання створення та пріоритетного розвитку ефективних виробництв.

2. Технологічне переозброєння національних виробництв, засноване на впровадженні високих наукоємних технологій, інформаційних виробничих технологій та комп'ютеризованих систем, є стратегічним фактором, що забезпечує конкурентоспроможність економіки, причому його значення в майбутньому буде постійно зростати.

3. Підготовка і перепідготовка висококваліфікованих фахівців у сфері нових технологій, проектування та створення наукоємних машин і управління складними соціально-економічними структурами і виробничими системами є надзвичайно важливими.

4. Інновації, як результат інтелектуальної діяльності, відзначаються підвищеним науково-технічним рівнем і новими споживчими якостями, відкриваючи проривні можливості для задоволення зростаючих вимог до конкурентоспроможності національних виробництв.

«Сучасні вимоги до конкурентоспроможності продукції, послуг, технологій та виробництв загалом вказують на те, що інновації та наукоємні виробництва є основною рушійною силою динамічно стійкого зростання суспільного виробництва, а інноваційна діяльність є однією з пріоритетних»

[14]. Розвиток інноваційної діяльності та здатність до виробництва інновацій є одними з ключових вимог до сучасного виробництва. Вдосконалення процесу створення інновацій неможливе без концептуального підходу, що передбачає аналіз специфіки проектування, створення та реалізації інновацій, а також урахування початкових умов їх появи і чинників, що сприяють успіху інноваційної діяльності. «Комплексний характер інновацій, їх різноманітність і багатоаспектність використання зумовлюють необхідність розробки класифікацій за низкою основних ознак» [17]. Інновації в загальному вигляді можна класифікувати за економічними ознаками, сферами застосування, задоволенням потреб, причинами виникнення та ступенем новизни.

1. Інновації в економічному розвитку можна класифікувати за їхньою значущістю на кілька категорій.

По-перше, інтегруючі інновації формуються шляхом об'єднання оптимального набору вже перевірених у світовій практиці досягнень, таких як знання, технології, системи і обладнання. Вони розвиваються відповідно до потреб ринку.

По-друге, базисні інновації ґрунтуються на нових фундаментальних наукових відкриттях та ідеях, які дають змогу створювати продукти нового покоління. Ці інновації можуть виникати як результат нових відкриттів, так і завдяки новому застосуванню раніше відомих знань.

По-третє, поліпшуючі інновації фокусуються на вдосконаленні існуючих товарів або послуг шляхом застосування результатів наукових, проектно-технологічних або організаційних досліджень. Цей вид інновацій сприяє більш ефективному задоволенню потреб споживачів і розвитку ринку.

Таким чином, інновації відіграють ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності та економічного зростання.

2. Інновації можна класифікувати за спрямованістю результатів та сферами застосування.

1. Продуктові інновації: Це нові товари і послуги, які спрямовані на задоволення конкретних потреб споживачів.

2. Ринкові інновації: Вони відкривають нові можливості для використання продуктів і послуг, що дозволяє виходити на нові ринки.

3. Процесні інновації: Цей тип охоплює нові технології та методи організації виробництва, а також управлінські підходи. Вони орієнтовані на вдосконалення функціональних процесів у соціальній та виробничій сферах.

Такий підхід дозволяє зрозуміти різноманіття інновацій та їхній вплив на економічний прогрес.

3. «За причинами виникнення інновації можна класифікувати на: реактивні — ці інновації виникають у відповідь на зміни та дії конкурентів, зосереджуючись на забезпеченні виживання, розвитку та процвітанні компанії або регіону; стратегічні — ці інновації націлені на вирішення майбутніх завдань і впроваджуються з метою отримання важливих конкурентних переваг у довгостроковій перспективі» [14].

4. «За функціональним призначенням інновації можна поділити на» [3]:

— технічні — які спрямовані на виробництво нових продуктів або вдосконалення існуючих;

— технологічні — що сприяють удосконаленню процесів виготовлення продукції з використанням новітніх технологій та досягнень у фізико-хімічних науках, автоматизації та комп'ютеризації;

— «організаційно-управлінські — пов'язані з управлінськими процесами та оптимізацією виробництва, комунікацій, транспорту, збуту і постачання» [17];

— «інформаційні — які вирішують задачі організації раціональних інформаційних потоків, їх оптимального управління, підвищення оперативності отримання, надійності та достовірності інформації» [17];

— «соціальні — спрямовані на покращення умов праці, а також вирішення проблем у сферах охорони здоров'я, освіти, науки, культури та інших соціальних питань населення» [17].

«Різноманітні види інновацій перебувають у тісному взаємозв'язку та висувають специфічні вимоги до їхньої практичної реалізації та здійснення інноваційної діяльності, наприклад, технічні та технологічні інновації, впливаючи на виробничі процеси, інновації-процеси, одночасно створюють умови для ефективного впровадження організаційно-управлінських інновацій та впливають на сутність соціальних інновацій» [13].

1.2. Стан будівельної галузі та перспективи її розвитку

Необхідність корінної перебудови економіки країни та її регіонів була зумовлена деформаціями в структурі виробництва, що накопичилися до специфікою командно-адміністративної системи управління та змінами в економічній, господарській і геополітичній ситуаціях.

Це включало потребу соціальної орієнтації будівельного виробництва на основі формування ефективної і високотехнологічної ринкової економіки, здатної інтегруватися в світову економічну систему та адаптуватися до передових що одним із ключових напрямів виходу з кризової ситуації є розвиток інноваційної діяльності.

Інноваційна активність є критично важливим аспектом для виробничих систем, зокрема для будівельного сектору, оскільки вона визначає здатність підприємств виживати в умовах конкуренції. Завдяки інноваціям, компанії можуть здобути значні конкурентні переваги, підвищити свою стійкість.

За результатами дослідження, 62,8% будівельних підприємств вказали на вдосконалення своєї продукції внаслідок інноваційної діяльності. При цьому 57,7% компаній відзначили зростання обсягів продажів на внутрішньому ринку, а 27,7% – на зовнішньому. 41,2% підприємств змогли отримати суттєвий прибуток, 24% знизили рівень шкідливих викидів, а 23% покращили умови праці для своїх працівників. Водночас близько 30% будівельних компаній.

Результати науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) останніх 70% представлені в таблиці 1.1.

З даних видно, що найбільш поширеним підсумком НДДКР є створення промислового зразка, зафіксованого у 59,9% підприємств. На другому місці за частотою знаходиться підготовка науково-технічного звіту (50,6%), далі йдуть лабораторні (досвідчені) зразки, які складають 44,6%, а також технічні розрахунки (44%). Крім того, 37,7% підприємств розробили державні будівельні норми (ДБН), 34,5% – технічні пропозиції, 17,4% отримали патентно-правовий захист результатів, а 14,8% створили програми для персональних комп'ютерів.

Таблиця 1. 1.

Проведення НДДКР будівельними підприємствами (у %)

Представлення результатів НДДКР	Практично ніколи	Рідко	Достатньо	Найчастіше	Завжди
Науково-технічний звіт (опис)	18,3	15,1	16,1	14,0	26,6
Лабораторний (досвідчений) зразок	8,2	20,0	27,3	19,1	25,5
Будівельний зразок	3,0	8,9	28,6	23,2	36,3
Патентно-правовий захист результату	23,3	32,6	26,7	5,8	11,6
Комп'ютерні програми	47,1	23,5	14,7	7,4	7,4
Технічні розрахунки	8,0	17,3	30,7	22,7	21,3
Технічні пропозиції	12,0	21,3	32,0	13,3	21,3
ДБН	18,2	29,9	14,3	13,0	24,7

Примітка. Складено автором на основі [12]

З таблиці 1.2 випливає, що лише близько 20% усіх науково-технічних розробок мають потенціал стати інноваційними продуктами, якщо врахувати патентно-правовий захист.

Значна частина керівників підприємств повідомила про реалізацію інновацій у період з 2021 по 2022 роки.

Таблиця 1.2.

Види інновацій на підприємствах 2021 – 2022 рр. (у %)

Види інновацій	%
Виробничі інновації (радикальні)	19,7
Виробничі інновації (комбіновані)	37,2
Виробничі інновації (що модифікують)	64,2
Маркетингові інновації (освоєння нових ринків збуту)	63,9
Маркетингові інновації (розвиток джерел постачання)	27,0
Організаційні інновації (зміна стратегічних орієнтирів і структур управління)	28,8
Організаційні інновації (впровадження нових методів управління)	35,0
Фінансові інновації (нові схеми отримання фінансових ресурсів)	28,1
Фінансові інновації (нові методи організації використання фінансових коштів)	25,2

На підприємствах переважно впроваджувалися модифікаційні виробничі інновації, які склали 64,2% усіх інновацій. Значну частку займали також маркетингові інновації, що були спрямовані на освоєння нових ринків збуту, становлячи 63,9%. У той же час радикальні виробничі інновації та фінансові інновації, що стосуються нових методів організації використання фінансових ресурсів, мали найнижче представництво, зокрема 19,7%.

Для успішного впровадження інновацій підприємство повинно мати відповідні ресурси та компетенції на всіх етапах інноваційного циклу, починаючи і закінчуючи виходом інноваційної продукції на ринок. Ці ресурси є суттєвою складовою інноваційного потенціалу підприємства.

Інноваційний потенціал підприємства формується з трьох ключових елементів: ресурсів, які підприємство має для реалізації інноваційної діяльності; зовнішніх факторів, що впливають на цю діяльність; та внутрішніх факторів, які також здійснюють вплив. Детальніше про ці складові можна знайти в таблицях 1.3–1.6.

Аналіз показує, що одним із визначальних факторів розвитку виробничих систем, зокрема в будівельному секторі, є подолання негативних внутрішніх тенденцій. До таких тенденцій насамперед відносяться:

Таблиця 1.3.

Ранжування можливостей, які мають в своєму розпорядженні підприємства для інноваційної діяльності (у %)

Можливості, які мають в своєму розпорядженні підприємства	%
Технічний стан устаткування	67,31
Науково-технічних розробки для інновацій	56,46
Організація виробництва	56,18
Випуск професійної партії	55,22
Участь у виставках	54,81
Реалізація продукції	48,21
Пошук можливості постановки продукції на виробництво	47,25
Відповідність структури організації потребам її інноваційної діяльності	44,78
Сертифікація продукції	41,90
Вивчення ринку (маркетинг)	41,07
Пошук інвесторів	25,41
Інформаційне забезпечення інноваційних розробок	23,21
Експертиза проектів	17,03
Вирішення питань про захист інтелектуальної власності в Україні	16,07
Патентний пошук і патентування за кордоном	11,13

Таблиця 1.4.

Ранжування зовнішніх чинників, що впливають на інноваційну діяльність підприємства (у %).

Зовнішні чинники інноваційного потенціалу	%
Затребуваність продукції внутрішнім ринком	69,92
Оподаткування	64,15
Відносини з крупними фірмами і замовниками	59,75
Постачання матеріалів і комплектуючих	57,83

Фінансування, кредити	52,61
Стандартизація і сертифікація	45,88
Наявність державного замовлення	43,96
Авторський супровід проєктів	42,03
Потреба зарубіжного ринку	39,84
Захист інтелектуальної власності, ринок патентів і послуг	29,26
Діяльність інноваційної інфраструктури поза самим підприємством	25,26
Страхування ризику	19,92

Примітка. Складено автором на основі [33]

Таблиця 1.5.

Ранжування внутрішніх чинників, що впливають на інноваційну діяльність підприємств (у %)

Внутрішні чинники інноваційної діяльності	%
Кваліфікація робочих	62,36
Підготовленість в сфері маркетингу	59,62
Підготовленість в сфері комерційної діяльності	55,91
Психологічний клімат в організації	55,36
Організація навчання фахівців	53,98
Мотивація персоналу	51,65
Підготовленість в сфері спеціальних науково-технічних питань	47,12
Підготовленість в сфері зовнішньо-економічних зв'язків	44,37
Підготовленість в сфері патентно-правових питань	39,01

Примітка. Складено автором на основі [33]

Таблиця 1.6.

Стан складових інноваційного потенціалу залежно від стадії розвитку підприємств (у %)

Стадії розвитку підприємств	Можливості для інноваційної діяльності	Зовнішні чинники	Внутрішні чинники
Виживання	36,69	47,09	50,49

Стабілізація	39,37	45,87	51,62
Невеликий розвиток	30,03	44,51	50,74
Середній розвиток	51,01	47,17	57,34
Інтенсивний розвиток	44,44	39,58	64,81

Примітка. Складено автором на основі [33]

1. Спостерігається зниження науково-технічного потенціалу та недооцінка значущості «заводського сектора науки». Навіть у підприємствах, що досягли успіхів у виробництві конкурентоспроможної продукції, яка користується попитом на експорт, в останні роки не вживаються достатні заходи для збереження, раціонального використання та, особливо, розвитку цього потенціалу. Подібна «економія» відображає загальну тенденцію в країні та суперечить логіці досягнення тривалих результатів. Економити можна на багатьох аспектах, але не на основах, оскільки без надійного фундаменту неможливо досягти успіху.

Причини цієї тенденції не обмежуються лише фінансовими труднощами та економічним спадом. Вона також свідчить про недостатнє усвідомлення керівниками підприємств необхідності створення науково-технічної бази як ключового елемента для успішної розробки та вдосконалення сучасного виробництва в нових умовах. Цю базу слід підтримувати як інтелектуальний центр фірми, пріоритетно використовувати для формування та перевірки прийнятих рішень.

2. Фіксується зниження якості продукції, що виробляється, що є серйозною проблемою на багатьох підприємствах у сучасних умовах. Ця негативна тенденція виникає через відсутність своєчасної реакції з боку учасників виробничого процесу, включаючи всіх розробників на різних етапах технологічного ланцюга. Причини цього явища різноманітні, зокрема, вони пов'язані з місцевими ініціативами, такими як спроби економії на регуляторних компонентах матеріалів, які раніше були обрані та збалансовані

фахівцями (вченими НДІ та підприємств) з урахуванням специфічних умов для забезпечення довговічності та надійності виробів.

Небезпека цієї «економії» полягає в тому, що зміни запроваджуються без достатніх досліджень та тестувань, що негативно позначається на надійності продукції і, в деяких випадках, призводить до відмов. Пошуки дешевих рішень часто здійснюються за рахунок якості, прикриваючись боротьбою за економічні інтереси підприємства, що зрештою виявляється збитковим як для споживачів, так і для виробників.

Не можна оминути й проблему постачань і постачальників, яка проявляється в неприпустимому свавіллі, зокрема в заміні матеріалів, комплектуючих та порушеннях технічних умов і стандартів якості.

3. Зниження обсягів і якості контролю на критичних етапах виробництва. У контексті прагнення до «економії» спостерігається зменшення обсягів контролю за важливими виробничими процесами, що супроводжується відсутністю оновлення технічних засобів контролю та недостатнім підвищенням кваліфікації працівників, відповідальних за контроль, а також їхньою зниженню зацікавленості в результатах виконуваної роботи.

Отже, проблема забезпечення якості та надійності в діяльності будівельного сектора потребує уваги на всіх управлінських рівнях. Постійне вдосконалення якості продукції має бути інтегровано в стратегію подолання кризових явищ, що, у свою чергу, сприятиме досягненню стабільності, стійкого зростання виробництва та розвитку несировинного експорту.

Висновки до першого розділу

1. Впровадження та розвиток інновацій у будівельному виробництві є ключовими факторами, що забезпечують конкурентоспроможність виробничих систем у сфері будівництва. Інновації в цій галузі володіють потенціалом для реалізації нових можливостей, які відповідають зростаючим вимогам щодо конкурентоспроможності продукції.

2. Визначено основні внутрішні фактори, що перешкоджають розвитку інноваційної діяльності в сучасних українських будівельних виробництвах, які також характерні для інших галузей. Критично важливим аспектом для стимулювання інновацій є подолання негативних внутрішніх тенденцій, до яких насамперед належать: зниження науково-технічного потенціалу та недооцінка значення «заводського сектора науки», погіршення якості виробленої продукції, а також скорочення обсягів і якості контролю під час виконання будівельно-монтажних робіт.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Вплив інвестиційно-інноваційної діяльності на конкурентоспроможність будівельної продукції

Проблема покращення конкурентоспроможності продукції, послуг та діяльності національних господарюючих суб'єктів, а також транснаціональних компаній і загалом економіки країни займає центральне місце серед актуальних викликів. Конкурентоспроможність є одним із головних двигунів прогресу в науці, техніці та творчому потенціалі людини в різних сферах її діяльності, визначаючи здатність успішно конкурувати на ринку з аналогічними системами.

У процесі ринкової діяльності в умовах конкуренції поняття конкурентоспроможності охоплює всі напрямки ринкової активності. Цю характеристику слід розглядати в контексті конкретних систем та ринків.

Оцінка конкурентоспроможності національної економіки повинна включати соціально-економічні аспекти, виходять за межі традиційних критеріїв. Вона відображає позицію країни на внутрішньому та міжнародному ринках, визначаючи її стан та динаміку розвитку.

Узагальнюючим інтегральним показником конкурентоспроможності держави є рівень загального добробуту населення та його зміни. В умовах структурних трансформацій економіки важливо звертати увагу не лише на абсолютне значення цього показника, а й на темпи його зростання.

Технологія розрахунку узагальненого інтегрального показника конкурентоспроможності передбачає формування набору локальних інтегральних показників, які визначають конкурентоспроможність країни.

До таких показників належать:

— загальна економічна потужність (економічний потенціал);

- обсяг валового внутрішнього продукту (ВВП), що відображає ринкову ємність і потенціал для досягнення;
- дозволяє оцінити державну політику в контексті підвищення конкурентоспроможності;
- інтернаціоналізація економіки, яка демонструє участь країни в міжнародній торгівлі та інвестиціях;
- золотовалютні резерви, що є важливими для оцінки потенціалу використання інноваційно-технологічних факторів;
- частка стратегічних товарів у ВВП, яка свідчить про можливість тиску на конкурентів;
- питома вага витрат на оплату праці у ВВП, що відображає зміни в стимулюванні праці;
- а також роль держави, потенціал і результативність.

Основні фактори, які в сукупності формують узагальнений інтегральний показник конкурентоспроможності національної економіки спеціалізованого будівельного управління “Спецбуд” ТОВ “Тернопільбуд” (СБУ Спецбуд ТОВ «Тернопільбуд»), можна класифікувати за різними напрямками. До таких напрямків відносяться: динамізм економіки; ефективність промислового сектора; активність фінансової системи; ступінь державного втручання та регулювання на підприємстві; склад та якість національних природних ресурсів; зовнішньоекономічна та інноваційна активність країни; наявність кваліфікованих кадрів, особливо в пріоритетних областях науково-технічного прогресу; соціально-політична стабільність. Конкурентоспроможність національної економіки формується внаслідок взаємодії цих факторів, а також специфіки господарсько-політичного середовища, організаційних можливостей та ефективності функціонування економіки та її суб’єктів господарювання.

Стратегічна мета СБУ Спецбуд ТОВ «Тернопільбуд» полягає в забезпеченні, з активним залученням до глобальних процесів міжнародної

будівельної співпраці. Ключовим елементом конкурентоспроможної моделі економіки є наукоємні інновації та інноваційні технології. Масове впровадження цих інновацій у виробництво предметів тривалого використання сприяє підвищенню технологічної адаптивності економіки та забезпечує її динамічну стійкість. Отже, економічна стратегія України на концептуальному рівні повинна враховувати еволюційні зміни, пов'язані зі створенням і впровадженням інновацій, а також сприяти розвитку інноваційної діяльності в контексті формування сучасної економічної системи.

Перед економікою України для підвищення конкурентоспроможності постають два взаємопов'язані завдання: реалізація політики, спрямованої на створення єдиного внутрішнього ринку, та одночасна орієнтація на експортну діяльність у міжнародному поділі праці. Зростання залежності України від зовнішньоекономічних зв'язків, а також скорочення будівельного та, зокрема, обробного секторів стали наслідком переходу до «відкритої» економіки, в умовах якої політика імпортозаміщення фактично була відкинута. Це обмежило можливості для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на глобальних ринках і, відповідно, призвело до зниження частки наукоємного виробництва.

Для досягнення високого рівня конкурентоспроможності економіки СБУ Спецбуд ТОВ «Тернопільбуд» критично важливим є формування національної будівельної політики, яка відповідатиме сучасним вимогам науково-технічного прогресу. Ефективність цієї політики значною мірою залежить від того, наскільки чітко будуть враховані в ній стратегічні та тактичні завдання, пов'язані з зовнішньоекономічною діяльністю.

У зовнішньоекономічній політиці будівництва України важливо розглянути такі завдання:

1. Систематично вдосконалювати товарну структуру зовнішньої торгівлі, зокрема, збільшувати виробництво та експорт високотехнологічної наукоємної продукції, в тому числі в будівельному

секторі, застосовуючи українські інноваційні технології та використовуючи наявні інтелектуальні, кадрові та природні ресурси.

2. Розробити і реалізувати стратегію імпортозаміщення, зокрема, для будівельних матеріалів, які імпортуються без необхідності, особливо тих, що можуть виготовлятися вітчизняними виробниками.

3. Перейти до сучасних форм зовнішньоекономічних зв'язків, що охоплюють інноваційно-відтворювальний цикл створення та реалізації конкурентоспроможної будівельної продукції. Це включає передачу інноваційних технологій, інвестиційну співпрацю та взаємодію між українськими і закордонними партнерами в виробничо-технологічній і сервісно-збутовій сферах.

4. Удосконалити механізми залучення іноземних інвестицій у нові та модернізовані підприємства на території України.

Довгострокові економічні інтереси і потреба в підтримці високої конкурентоспроможності національної економіки вимагають активних державних заходів щодо розвитку високотехнологічних галузей, включаючи будівництво, а також підтримки та модернізації перспективних виробництв. Реалізація зазначених національних пріоритетів у будівельній сфері передбачає структурні зміни в будівельному виробництві, зокрема:

- Розвиток нових енерго- та ресурсозберігаючих інноваційних технологій.
- Формування економічних, соціальних і фінансових умов для стійкого зростання в будівельному секторі, що сприятиме створенню нових точок зростання.
- Підтримка науково-інноваційного потенціалу країни через цілеспрямовану державну політику.
- Розвиток виробництва наукоємної і висококонкурентоспроможної продукції з метою розширення експортного потенціалу.

- Активізація науково-дослідної та інноваційної діяльності в напрямках структурних перетворень.
- Розробка інноваційної військово-технічної продукції для модернізації збройних сил та перехід до виробництва цивільної продукції на її основі.
- Створення екологічно чистих виробництв і безпечних для довкілля продуктів.
- Формування національної системи сертифікації продукції, зокрема в будівництві, та систем управління якістю, що підвищить конкурентоспроможність продукції.
- Розвиток національної системи патентування, захисту інтелектуальної власності та придбання ліцензій.

Ключовим аспектом підвищення конкурентоспроможності інноваційної продукції СБУ Спецбуд ТОВ «Тернопільбуд» є ефективне впровадження сучасних систем управління якістю. Для забезпечення конкурентних переваг української продукції необхідно використовувати як перші, так і другі типи систем управління якістю. Це передбачає розробку державних і регіональних програм сертифікації товарів і послуг, а також створення національних стандартів, які відповідали б міжнародним вимогам. Важливо також значно розширити кількість сертифікаційних і випробувальних організацій, а також активізувати участь у міжнародних стандартизаційних організаціях. Крім того, постійне підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері конкурентоспроможності продукції має стати вирішальним чинником для успішного впровадження систем управління якістю. У цьому контексті регіональні органи управління повинні відігравати активнішу роль.

Конкурентоспроможність інноваційної продукції, що виготовляється СБУ Спецбуд ТОВ «Тернопільбуд», визначається здатністю створювати конкурентоспроможні наукоємні вироби та забезпечувати надійний захист свого бізнесу на ринках цих продуктів.

Одним із ключових джерел підвищення конкурентоспроможності є трансфер інноваційних технологій, зокрема у сфері будівельного виробництва. Цей процес відкриває для підприємств низку стратегічних можливостей: адаптацію та імплементацію досягнень з розвинених країн на локальному рівні, стимулювання розвитку внутрішнього ринку, а також активізацію високих технологій у галузі будівництва.

Трансферт спеціалізованих технологій у будівельному виробництві сприяє вирішенню технічних і технологічних, а отже, і соціально-економічних проблем галузі, виробництва або окремих підприємств. У цьому контексті трансферт може здійснюватися через організацію спільного виробництва в регіоні або модернізацію існуючих виробничих потужностей, зокрема шляхом впровадження нових сировин, обладнання, технологічних ліній, а також нових методів організації виробництва та ринкових операцій. Підприємства можуть виступати стратегічними інвесторами технологій для регіону. Залучення таких підприємств до реалізації програм регіональної інноваційної політики є надзвичайно важливим.

Сприяння та формування умов, які стимулюють розвиток підприємств, що впроваджують перспективні та ефективні інновації та технології в будівельному виробництві, можуть стати одним з ключових напрямків регіональної інноваційної політики на сучасному етапі.

У ринковій економіці нові технології, інноваційні продукти та ефективність виробництва, зокрема у СБУ Спецбуд ТОВ «Тернопільбуд», мають оцінюватися насамперед з точки зору споживача. Виробник забезпечує своє процвітання, відповідно до вимог споживачів. На ринку реалізуються лише конкурентоспроможні товари, які за комплексом якісних характеристик переважають свої аналоги, а їхня ціна адекватна сприйнятому рівню якості. Отже, успіх інноваційної продукції та фінансове благополуччя виробника залежать від її конкурентоспроможності.

Таким чином, у СБУ Спецбуд ТОВ «Тернопільбуд» важливо здійснювати кількісну оцінку конкурентоспроможності інноваційних

продуктів, а також проводити окрему оцінку їх конкурентоспроможності як для виробника, так і для споживача.

2.2. Методика оцінки конкурентоспроможності інноваційної будівельної продукції

Для оцінки конкурентоспроможності інноваційної продукції виробником слід враховувати три основні параметри: якість продукції, ринкову ціну та витрати, понесені на створення цієї продукції. Споживач, в свою чергу, оцінює продукцію за якістю, ринковою ціною та витратами часу, пов'язаними з її експлуатацією протягом усього терміну використання. Включення ринкової ціни в оцінку конкурентоспроможності зумовлене тим, що в кожен конкретний період існують певні суспільні потреби, що відображаються у ціні продукції.

Якість є лише одним з аспектів конкурентоспроможності; іншим важливим аспектом є ціна, яка на вільному ринку значною мірою залежить від різноманітних чинників, серед яких якість товару є ключовим. Кожному значенню інтегрального показника якості відповідає конкретна ринкова ціна, що відображає сучасний стан на товарному ринку. Споживач, оцінюючи якість продукції, визначає певну граничну ціну, що залежить від рівня розвитку продуктивних сил, використовуваних матеріалів і технологій, наявності товарів-замінників, рівня конкуренції, курсу національної валюти та інших факторів. Товари з подібним функціональним призначенням, які мають схожі техніко-економічні характеристики, все ж демонструють індивідуальні особливості, що відображаються в інтегральному показнику якості.

Отже, виникає необхідність провести оцінку конкурентоспроможності інноваційної продукції в сфері будівельного виробництва.

Для виробника по формулі:

$$\hat{E}_{\dot{w}} = W * \frac{\ddot{O}(W)}{C(W)}, \quad (2.1)$$

а для споживача по формулі:

$$K_{nom} = W * \frac{Ц(W)}{ДЧР}, \quad (2.2)$$

Нехай W представляє інтегральний показник якості інноваційної продукції; $Ц(W)$ позначає ринкову вартість одиниці інноваційного товару; $C(W)$ вказує на загальні витрати виробника, пов'язані з виготовленням однієї одиниці інноваційної продукції.

ДЧР позначає дисконтовані чисті витрати споживача. Для оцінки конкурентоспроможності продукції з точки зору виробника, відповідно до формули (2.1), слід визначити $C(W)$ у вигляді дисконтованих чистих витрат, пов'язаних з виготовленням товару. З іншого боку, для оцінки конкурентоспроможності продукції з позиції споживача, згідно формули (2.2), необхідно розрахувати ДЧР за наведеним виразом:

$$ДЧР = \sum_{t=0}^{T_{сл}} DTP_t + \sum_{t=0}^{T_i} DI_t, \quad (2.3)$$

де $T_{сл}$ - це життєвий цикл інноваційного товару (термін служби продукції);

T_i - це період, протягом якого здійснюються інвестиції;

t - це поточний період;

DTP_t - це дисконтовані витрати на теперішній момент за t -й період;

DI_t - це дисконтовані інвестиційні витрати за t -й період.

На основі виразу (2.3) конкурентоспроможність інноваційної продукції для споживача на етапі ринкового впровадження визначається за наступною

формулою:

$$K_{пот} = W * \frac{Ц(W)}{\sum_{t=0}^{T_{сл}} DTP_t + \sum_{t=0}^{T_i} DI_t}. \quad (2.4)$$

У показнику DTP_t враховуються поточні експлуатаційні витрати, які прямо пов'язані з якістю продукції. Цей показник складається з одноразових

та поточних витрат протягом життєвого циклу інноваційного товару. Важливо зазначити, що дисконтовані чисті витрати (ДЧР) для конкуруючих продуктів повинні бути розраховані на однаковий обсяг робіт.

Оскільки інноваційна продукція є інвестиційним товаром, її ефективність проявляється, передусім, в економічних результатах, оскільки вона виготовляється з метою отримання прибутку. Показник економічної ефективності інноваційної продукції має враховувати одноразові та поточні витрати протягом її життєвого циклу, демонструвати рівень прибутковості, терміни окупності та абсолютну величину доходу підприємства від виробництва та використання цієї продукції. Найкраще ці вимоги відображає чиста теперішня вартість (ЧТС), яка є різницею між сумарними дисконтованими чистими грошовими надходженнями (ДЧДП) і дисконтованими інвестиціями (DI) за життєвий цикл інноваційного товару.

Чиста теперішня вартість для споживача розраховується за наступною

формулою:

$$\text{ЧТС} = \sum_{t=0}^{T_{\text{сл}}} \text{ДЧДП}_t - \sum_{t=0}^{T_i} \text{DI}_t \quad (2.5)$$

Показник ДЧДП у формулі (2.5) відображає чисті грошові надходження підприємства після сплати податків, які дисконтовані на початковий період інвестування. Показник чистої теперішньої вартості (ЧТС) враховує результати експлуатації інноваційної продукції, а також одноразові та поточні витрати, пов'язані з нею на всьому протязі життєвого циклу. ЧТС демонструє приріст капіталу підприємства, при цьому більший приріст свідчить про вищу конкурентоспроможність інноваційного товару. Основним фактором, що впливає на величину ЧТС, є техніко-експлуатаційні характеристики продукції.

У контексті швидкого розвитку наукоємних виробничих та інформаційних технологій, а також автоматизації та комп'ютеризації виробництв, показник конкурентоспроможності будівельного виробництва і виробничих систем повинен враховувати не лише якість продукції, витрати на її виготовлення та ринкову ціну, але й продуктивність виробничих систем та їх здатність адаптуватися до змінюваних умов ринку і нових економічних

взаємозв'язків. В такому випадку, конкурентоспроможність виробничих систем, які випускають інноваційну продукцію, можна розглядати як комплексний показник, що включає:

1. Показник якості W інноваційної продукції, що виробляється системою.
2. Продуктивність $\Pi(W, R)$ виробничої системи.
3. Гнучкість G виробничої системи.
4. Загальні витрати $C(W)$ на виготовлення інноваційної продукції.
5. Ринкову ціну $C(W)$ реалізації інноваційної продукції.

Таким чином, комплексний показник конкурентоспроможності виробничих систем можна представити у вигляді формули:

$$K_{nc} = W * \Pi(W, R) * G * \frac{\Pi(W)}{C(W)} . \quad (2.6)$$

Оскільки складові комплексного показника конкурентоспроможності—продуктивність, якість продукції та витрати на її виготовлення—можуть бути в певній мірі суперечливими, спочатку доцільно визначити їх Парето-оптимальні значення. На основі цих значень можна буде виявити оптимальний показник конкурентоспроможності для виробничої системи.

Варто зазначити, що формула (2.6) може бути застосована для оцінки конкурентоспроможності не лише будівельних підприємств, зокрема тих, що займаються виробництвом інноваційної продукції, але й на рівні регіонів або країни в цілому.

2.3. Аналіз інноваційно-інвестиційної інфраструктури як чинника, розвитку будівельного підприємства

Підвищення інноваційної активності СБУ Спецбуд ТОВ «Тернопільбуд» є критично важливим фактором для забезпечення

конкурентоспроможності виробничих систем і їхньої продукції. Водночас, ефективність інноваційної діяльності.

Тому на етапах формування цієї інфраструктури слід забезпечити її орієнтацію на перевищення рівня інноваційних структур розвинутих країн.

Система розподілених інноваційних структур повинна виконувати роль «інноваційного мосту» між наукою та виробництвом, що дозволяє оперативно вирішувати будь-які завдання і проблеми соціально-економічного розвитку на рівні галузей, регіонів і підприємств. Вона повинна забезпечити по всій території країни імпортозаміщення, а згодом і конкурентоспроможність у реалізації замовлень по всьому циклу інноваційних процесів, включаючи інвестування, маркетинг, техніко-економічне обґрунтування, розробку, постачання устаткування і програмного забезпечення, підготовку персоналу, здачу «під ключ», сертифікацію, сервісне обслуговування та реалізацію продукції.

При виконанні замовлень мережа інноваційних структур повинна керуватися двома ключовими принципами:

- забезпечення задоволення замовника;
- аналіз світових науково-технічних досягнень, релевантних

для реалізації конкретного інноваційного проекту.

Орієнтація на кінцевий результат, зокрема здачу проекту «під ключ», дозволяє створити механізм зворотного зв'язку, який використовується для оцінки результатів. Це, в свою чергу, сприяє організації управлінської діяльності в інноваційній політиці країни, дозволяючи співвідносити цілі з результатами та вносити корективи в стратегію.

Інтеграція функцій інвестицій та інновацій під єдиним управлінням є критично важливою для ефективного функціонування СБУ Спецбуд ТОВ «Тернопільбуд». У цьому контексті наявність власного оборотного капіталу дозволяє компанії забезпечувати виробництво інноваційних та інвестиційних послуг, навіть за умов нестабільних ринкових відносин, які характерні для сучасної економічної ситуації в країні.

Забезпечення виконуваних замовлень власними інвестиціями не лише розширює портфель замовлень, а й дозволяє акцентувати увагу на ефективних проектах, що забезпечують швидкі економічні результати та можливість реінвестицій. Таким чином, об'єднання інноваційних і інвестиційних функцій стає важливою перевагою для підвищення зацікавленості всіх учасників інноваційного процесу в успішному виконанні кожного етапу єдиного інноваційно-інвестиційного циклу. Це можливо за умови, що виконавці орієнтуються на кінцевий результат: створення інноваційної продукції, її відповідальна задача «під ключ», а також участь в реалізації та супроводі створеного продукту.

Зосередженість на кінцевих результатах у рамках інноваційно-інвестиційного механізму слугує основою для формування замкнутого циклу при реалізації державної науково-інноваційної політики. Інтеграція інноваційних і інвестиційних функцій під єдиним управлінням є ключовою умовою для розвитку інноваційної діяльності за рахунок власних ресурсів, які отримуються через реінвестиції від постійно реалізованих інноваційних проектів.

Функціонально завершена інноваційна інфраструктура повинна характеризуватися наступними властивостями:

1. Географічне покриття: Забезпечення розподілу по всіх регіонах для ефективного вирішення завдань обґрунтування до реалізації проектів «під ключ» з кадровим та сервісним супроводом.
2. Універсальність: Здатність реалізовувати проекти «під ключ» у різних сферах виробничого і обслуговуючого секторів економіки.
3. Професіоналізм: Орієнтація на якісне і добросовісне обслуговування замовників, які є центральними фігурами для інноваційної інфраструктури.
4. Відкритість до нових знань: Об'єктивне і конструктивне ставлення до іноземних наукоємних технологій та устаткування.

5. Конструктивний підхід: Орієнтація на досягнення кінцевих результатів, що супроводжується безперервним аналізом результатів для формування пріоритетів у розвитку інноваційної діяльності. Ця конструктивна система управління має вигляд: інновації → інвестиції → моніторинг результатів → реінвестиції.

6. Високий науково-технічний потенціал: Здатність підтримувати та розвивати наукові і виробничі можливості.

7. Кадрове забезпечення: Наявність кваліфікованих керівників інноваційних проектів і механізмів постійного вдосконалення кадрів.

8. Інформаційна підтримка: Розподілена база даних і знань, що постійно оновлюється.

9. Фінансова стабільність: Наявність достатнього оборотного капіталу для забезпечення діяльності.

10. Сучасні інструменти: Високий рівень автоматизованих засобів для реалізації інноваційних процесів до фінальних продуктів і послуг.

11. Гнучкість: Здатність адаптувати інноваційну інфраструктуру до змін у вимогах ринку і геополітичній ситуації.

Інноваційний процес, що інтегрує науково-технічну діяльність, проектно-виробничі процеси, підприємництво та управління, вимагає від інноваційної інфраструктури наявності певного комплексу науково-технічних, організаційних та кадрових характеристик. Ці характеристики повинні бути зосереджені в інноваційному механізмі, що забезпечує ефективне впровадження нововведень, а також у механізмах інвестиційного, інструментального та кадрового забезпечення.

Для забезпечення результативності інноваційної інфраструктури в Україні важливим пріоритетом СБУ Спецбуд ТОВ «Тернопільбуд» є своєчасне створення інформаційної міжрегіональної та міжгалузевої розподільчої бази даних інновацій, що забезпечує швидкий доступ до міжнародних інформаційних ресурсів. Банк даних і знань є одним із найбільш стабільних елементів інноваційних інфраструктур різного призначення. Тому

важливою є розробка загального інноваційного банку даних, чия повнота та достовірність формують основу для оптимізації конкретних проектів. У процесі створення такого банку слід об'єднати різні регіональні програми, щоб забезпечити ефективний обмін інформацією та ресурсами.

Важливу роль у розвитку інноваційної діяльності організацій відіграє комп'ютеризація та цифровізація управлінських процесів, особливо в контексті реалізації інноваційних проектів комплексного розвитку Тернопільської області. Цей підхід забезпечує конкурентоспроможність створюваної інфраструктури, оскільки дозволяє скоротити тривалість інноваційного циклу, що, в свою чергу, сприяє завоюванню ринку та швидкому отриманню прибутку замовником. Процес створення і впровадження комп'ютеризованих систем управління проектами має ґрунтуватися на використанні сучасних апаратно-програмних рішень, які повинні постійно вдосконалюватися. Витрати на зниження якості та технічного рівня управлінських комплексів можуть призвести до уповільнення економічного розвитку, що є неприпустимим.

«Основною метою створення інноваційної інфраструктури має бути не лише формування окремих господарюючих суб'єктів, а й всебічне використання науково-технічної та інноваційної діяльності на благо суспільства» [17]. «Це включає в себе подолання економічних криз, структурну перебудову економіки, підвищення конкурентоспроможності продукції на внутрішніх і зовнішніх ринках, а також збереження і подальший розвиток науково-технічного та інноваційного потенціалу як регіонів, так і країни в цілому» [22].

Інноваційна інфраструктура повинна формувати складну організаційно-технічну систему, що включає такі компоненти:

1. «Система інформаційного забезпечення, яка надає оперативно достовірні дані та знання, необхідні для якісної реалізації інноваційних проектів» [15].

2. «Система управлінських замовлень «під ключ», що забезпечує доступ до інноваційних баз даних і знань на різних умовах, зокрема, комерційних» [17].

3. Система інструментального забезпечення, яка забезпечує гнучку автоматизацію всіх етапів створення інноваційного проекту.

4. Система, що охоплює розробку інноваційних проектів, постачання необхідного обладнання, підготовку персоналу, пусконаладжувальні роботи, сертифікацію та сервісне обслуговування.

5. Яка сприяє створенню наукоємної високих технологій та їх практичному застосуванню.

6. Що забезпечує якісну комплексну експертизу та сертифікацію інновацій, а також послуги у сфері.

7. Що сприяє просуванню інноваційної та наукоємної продукції на регіональних, міжрегіональних та міжнародних ринках, включаючи маркетинг, рекламну діяльність, патентно.

8. діяльності, що забезпечує фінансово-економічну підтримку через державні програми та інші позабюджетні джерела, включаючи інвестиції з місцевих та міжнародних структур.

9. Система підготовки кадрів, представлена професійно підготовленими керівниками, що мають досвід у реалізації інноваційних проектів та здатні забезпечити їх організацію.

«Кожна з вказаних систем повинна мати власні механізми реалізації своїх функцій і відповідні організаційні структури у вигляді спеціалізованих інноваційних підприємств, установ чи організацій, які забезпечують їх ефективне функціонування» [22].

Висновки до другого розділу

1. Основні напрямки підвищення конкурентоспроможності виробничих систем СБУ Спецбуд ТОВ «Тернопільбуд» спрямовані на безперервне

впровадження та реалізацію інновацій. Перед українською економікою постають два взаємопов'язані завдання: по-перше, необхідно реалізувати політику, що базується на новому розумінні етапів створення єдиного внутрішнього ринку; по-друге, паралельно з цим важливо орієнтуватися на експортно-будівельний варіант, що передбачає активну участь у міжнародному розподілі праці.

2. Ефективність інноваційної діяльності СБУ Спецбуд ТОВ «Тернопільбуд» значною мірою залежить від якості інноваційної інфраструктури. Впроваджені пропозиції організаційно-економічного характеру спрямовані на підвищення рівня інноваційної інфраструктури до високих світових стандартів, що передбачає створення розподіленої інноваційно-інвестиційної мережі в різних регіонах і секторах. Визначено основні принципи системної методології формування регіональної інноваційної інфраструктури для будівельного комплексу.

3. Визначено ключові чинники, що впливають на інноваційний проект у будівельному секторі СБУ Спецбуд ТОВ «Тернопільбуд». Основні елементи ближнього оточення включають: управлінські структури підприємства; а також сфери фінансів, збуту, виробництва матеріально-технічного забезпечення, а також обробки та утилізації будівельних відходів. До значущих чинників дальнього оточення відносяться: політичні аспекти (стабільність, підтримка інновацій з боку державних органів, рівень злочинності, торговельний баланс з країнами-учасниками проекту), економічні фактори, а також суспільно-громадські умови (умови життя, рівень освіти, трудове законодавство, стан системи охорони здоров'я, захист прав власності та підприємництва, нормативна база і забезпечення гарантій та пільг), рівень розвитку науково-технічного прогресу, а також природні й екологічні чинники.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО- ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Розробка концепції реалізації інвестиційно-інноваційних проектів

Якісний розвиток інноваційно-інвестиційної інфраструктури регіону є перспективним і має значний соціально-економічний потенціал для підвищення добробуту населення. На даний момент регіони не мають адекватно сформованої інноваційно-інвестиційної інфраструктури. Отже, створення такої, є нагальною проблемою, що потребує термінового вирішення.

Першим етапом у цьому процесі є створення головного координуючого центру інноваційно-інвестиційної інфраструктури регіону (ГКЦ ІІ). Цей центр, з одного боку, буде координувати інноваційно-інвестиційну діяльність у регіоні, формуючи єдину науково-інноваційну політику і розробляючи науково обґрунтовані рекомендації для органів державної влади. З іншого боку, він братиме участь у реалізації масштабних комплексних проектів і програм, що стосуються науково-технічної, соціально-економічної, природоохоронної та екологічної сфери. Отже, створення ГКЦ ІІ, спрямованого на активізацію, розвиток і координацію інноваційно-інвестиційної діяльності в регіоні, реалізацію державної інноваційно-інвестиційної політики та проведення комплексних науково-дослідницьких робіт у сфері інновацій, є актуальним і має значну соціально-економічну важливість для регіону.

Основною метою створення головного координуючого центру інноваційно-інвестиційної інфраструктури регіону (ГКЦ ІІ) є забезпечення динамічного та сталого економічного зростання регіону шляхом активізації

науково-технічного прогресу через формування інноваційно-інвестиційної інфраструктури та підтримку інноваційної діяльності з боку держави.

Ключові напрями діяльності ГКЦ ІІ, що відповідають цій меті, включають:

1. Розробка єдиної науково-технічної політики та створення механізмів управління процесами економічного розвитку в сфері інновацій та інвестицій.
2. Створення і супровід конкурентоспроможної інноваційно-інвестиційної мережі, що сприятиме прискоренню сталого економічного зростання регіону через реалізацію комплексних заходів для відновлення та гармонійного розвитку будівельних підприємств.
3. Формування організаційної, методичної та технологічної бази для підтримки нових інноваційних інфраструктур.
4. Розробка моделей та технологій управління інноваційно-інвестиційним розвитком регіону.
5. Постійне оновлення та супровід регіонального інноваційно-інформаційного банку даних з використанням інтелектуальних методів управління.
6. Створення сприятливого інноваційного середовища для розвитку імпортозамінних технологій та реалізації наукоємних нововведень.
7. Розробка та реалізація програм, що забезпечують якість на будівельних підприємствах.
8. Науково-методичне обґрунтування і реалізація проектів для підвищення конкурентоспроможності та реінжинірингу будівельних компаній.
9. Виконання комплексних науково-дослідних і проектно-технологічних робіт, спрямованих на створення інновацій та автоматизацію виробничих процесів з використанням сучасних технологій.
10. Проведення моніторингових та маркетингових досліджень для прогнозування потреб у новій інноваційній продукції.

11. Стратегічне планування інновацій, аналіз ризиків і забезпечення комплексної безпеки інноваційної діяльності.

12. Науково-технічна підтримка впровадження інтегрованих автоматизованих систем проектування та виробництва на будівельних підприємствах.

13. Юридичний супровід інноваційних проектів, включаючи міжнародну інноваційно-інвестиційну діяльність.

14. Розробка і реалізація науково-технічних програм для інноваційного розвитку економіки регіону та окремих галузей.

15. Підготовка і перепідготовка кваліфікованих кадрів для управління інноваційними проектами, а також аналіз потреби у висококваліфікованих фахівцях.

16. Координація дій регіональних органів влади, організацій і спільнот у рамках системи підготовки кадрів для інноваційної діяльності.

17. Формулювання науково обґрунтованих рекомендацій для органів державної влади в сфері інноваційно-інвестиційного розвитку.

18. Надання науково-технічних і консультаційних послуг у всіх сферах діяльності.

19. Інформаційне і патентне обслуговування, організація семінарів, конференцій, маркетинг інноваційних технологій.

20. Публікація наукових матеріалів, технічних розробок та звітів конференцій, симпозіумів і інших заходів.

Головним завданням ГКЦ III є організація, виконання та координація діяльності в галузі інноватики та інноваційно-інвестиційних проектів з метою реалізації державної інноваційної політики, прискорення науково-технічного розвитку регіону та забезпечення стабільного економічного зростання. Перспективний підхід до відновлення національного будівельного виробництва полягає в цілеспрямованому створенні інноваційно-інвестиційної інфраструктури.

Стратегічним завданням ГКЦ ІІ є обґрунтування та формування мережі інноваційних та інноваційно-інвестиційних центрів, розподілених за регіонами, секторами економіки та підприємствами. Для цього ГКЦ ІІ використовує інтегровані комп'ютеризовані системи, які забезпечують автоматизоване управління проектами, формування спеціалізованих баз даних та знань для реалізації конкретних інноваційних ініціатив, а також управління якістю під час створення інновацій.

Впровадження сучасних комп'ютерних технологій у діяльність ГКЦ ІІ дозволяє створювати регіональні інноваційно-інформаційні банки даних, що містять інформацію про необхідні та доступні інновації, потенціал продукції, що випускається, кращі зразки вітчизняної та зарубіжної будівельної продукції, а також відомості про соціально-економічну та екологічну ситуацію в регіоні.

Інформаційна структура ГКЦ ІІ повинна бути багатофункціональною та адаптованою для забезпечення різних категорій користувачів актуальною і достовірною інформацією, необхідною для підготовки і ухвалення рішень. Інформаційне забезпечення включає комплекс баз даних, моделей і знань. Взаємодія з користувачами реалізується через інтелектуальну систему управління даними.

Технічна інфраструктура ГКЦ ІІ базується на локальній обчислювальній мережі, що об'єднує робочі станції, сервери, Х-термінали та сучасні високопродуктивні персональні комп'ютери, а також засоби для введення даних і документування результатів.

Програмне забезпечення складається з сучасних виробничих інформаційних систем, які формують комп'ютеризований цикл, що інтегрує процеси інвестування, проектування, технологічної підготовки виробництва та створення інновацій. Цей єдиний прискорений цикл є основою ефективності та надійності функціонування ГКЦ ІІ.

Програмно-технічне забезпечення ГКЦ ІІ має потенціал для розробки інжиніринг-інформаційних технологій, що враховують різноманітні потреби

регіону, його територій, будівельних підприємств та інших економічних суб'єктів. Це дозволяє поетапно зменшувати інформаційний дефіцит через надання інформаційних сервісів та розробку виробничих інформаційних систем, що відповідають вимогам замовників з різних секторів економіки.

Отже, створення ГКЦ III сприятиме якісному прискоренню відновлення регіону, а також динамічному зростанню економічного, екологічного та соціального добробуту населення. Інноваційні технології, що розробляються в рамках ГКЦ III, разом із накопиченими інноваційно-інвестиційними фондами, які виникають у процесі реалізації проектів, матимуть самостійну наукову та комерційну цінність, сприяючи науково-технічному і соціально-економічному розвитку регіону.

3.2. Шляхи підвищення ефективності управління інвестиційно-інноваційними процесами в будівельному комплексі регіону

Управління інноваційними процесами в будівельному комплексі регіону може бути охарактеризоване як системний підхід до координації взаємопов'язаного розвитку та функціонування численних організаційних (наприклад, холдингові об'єднання, структури матеріально-технічного постачання) і технічних (підприємства з їх внутрішніми структурами та окремими технічними підсистемами) систем. Ці системи разом формують інноваційну інфраструктуру будівельного комплексу регіону (ІБК).

Функціональна система в загальному контексті охоплює кілька організаційних і численні технічні системи, характерні для будівельного виробництва. Вона не зобов'язана мати строго визначену організаційну структуру; основним її призначенням є вирішення завдань, пов'язаних з інноваційно-інвестиційним розвитком будівельного комплексу регіону.

Організаційні та технічні системи формують ієрархічну структуру взаємопов'язаних елементів. Взаємозв'язки між ними можуть варіюватися:

деякі є стабільними, тоді як інші мають умовний характер і можуть бути обмежені просторовими або часовими рамками. Ці зв'язки зумовлені специфікою виконуваних робіт і можуть оформлюватися. Хоча певні зв'язки можуть бути легко порушені, функціональна система, на відміну від технічної, зможе продовжувати свою діяльність, хоча й зниженою ефективністю.

Для забезпечення максимально ефективного функціонування інноваційно-інвестиційної будівельної комплексної системи (ІБК) необхідно врахувати ряд особливостей, притаманних будь-якій функціональній системі. Серед цих особливостей можна виділити: різноманітність елементів, представлених у формі окремих функціональних, організаційних або технічних систем; складність взаємодії між елементами під час їх функціонування; наявність базового складу системи, що включає основні та допоміжні елементи, а також можливість виникнення нових елементів у процесі функціонування; невизначеність умов, в яких функціонують елементи та сама система; динамічний розвиток як функціональної протягом життєвого циклу.

Завдання синтезу функціональної системи полягає в визначенні оптимальної структури, яка найбільше відповідатиме потребам суспільства на даний момент. Цільова програма передбачає: виділення спеціальних ресурсів для організації функціональної системи; створення управлінської структури для розробки та реалізації програми; обґрунтування плану розвитку та адаптації системи з використанням методів і моделей аналізу та оптимального синтезу функціональної системи.

План розвитку функціональної системи повинен мати форму адресного документа, що інтегрує ресурси, виконавців та терміни для реалізації комплексу розв'язання суспільних проблем інноваційно-інвестиційного розвитку в установлені строки. Процес розвитку такої функціональної системи складається з двох етапів:

1. Розробка та обґрунтування плану розвитку системи, який слугує основою цільової програми.

2. Практична реалізація цього плану.

Збалансований розвиток та ефективне функціонування інноваційно-інвестиційної будівельної комплексної системи (ІБК), а також підвищення соціально-економічного ефекту від впровадження інноваційно-інвестиційних процесів можуть бути досягнуті шляхом створення та реалізації принципів програмно-цільового управління.

Основні програмні принципи інноваційно-інвестиційної будівельної комплексу (ІБК) включають:

1. Принцип цілісності ІБК планування повинно охоплювати всі компоненти інноваційної інфраструктури будівельного комплексу. Це передбачає залучення організацій, відповідальних за розвиток усіх елементів інфраструктури.

2. Принцип комплексності ІБК вимагає інтеграції матеріальних, соціальних, екологічних та економічних потреб регіону в єдину систему.

3. Принцип узгодженості ІБК передбачає координацію всіх планів і програм, що реалізуються, з метою забезпечення ефективності систем та оптимального використання ресурсів.

4. Принцип планування життєвого циклу вимагає врахування всіх ресурсних витрат на всіх етапах—від генерування ідей (дослідне проектування) до створення технології (ескізне, технічне та робоче проектування), виробництва та експлуатації елементів і систем.

5. Принцип орієнтації на кінцеві потреби регіону основною метою ІБК повинно бути створення інноваційного продукту, що відповідає потребам регіону.

6. Принцип оптимізації структури ІБК передбачає використання відповідних методологій та способів оптимізації під час розробки інноваційної інфраструктури. Важливо враховувати двояку роль

моделей та методів оптимізації: з одного боку, вони слугують інструментом для обґрунтування динамічних оптимальних планів, з іншого—дозволяють виявити суттєві зв'язки процесів та шляхи вдосконалення управління інноваційними процесами в будівельному комплексі регіону.

Зміни в виробничій сфері будівельного комплексу, що виникають унаслідок розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності та створення нових технологій, вимагають інтеграції спеціалізованих і технологічно пов'язаних виробництв в єдині автоматизовані системи. Ці інтегровані автоматизовані виробництва (ІАВ) повинні функціонувати як системні програми, що управляють проектно-технологічними та оперативно-планувальними процесами, включаючи управління інноваційними проектами. Крім того, у рамках ІАВ слід створити автономні підсистеми, призначені для автоматизації інтелектуальної підтримки процесів в таких системах передбачає впровадження технології прийняття рішень, яка охоплює:

- методи аналізу, зберігання та представлення різноманітної проектно-технологічної і організаційно-управлінської інформації в зручному для користувача форматі;
- моделі прийняття рішень, спрямовані на формування оптимального інформаційного представлення інноваційно-інвестиційної діяльності;
- моделі, що забезпечують інформаційне відображення в процесі матеріалізації в рамках виробничих систем;
- моделі функціонування та ефективного розподілу інвестиційних потоків під час реалізації інноваційно-інвестиційної діяльності.

Управління інноваційно-інвестиційною діяльністю в автоматизованих системах слід розглядати як системний процес, що вимагає не лише розробки оптимальної структури цієї діяльності, але й забезпечення ефективного управління процесом матеріалізації інформаційних моделей у виробничих системах. Автоматизована система управління інноваційно-інвестиційною діяльністю повинна функціонувати як інтегрована система програмного

забезпечення, управління інноваційно-інвестиційними процесами, і забезпечує збір, зберігання та обробку інформації, необхідної для виконання управлінських функцій, з використанням автоматизації та комп'ютеризації.

Склад інтегрованої системи управління інноваційно-інвестиційною діяльністю будівельного комплексу має включати автономні автоматизовані підсистеми, серед яких:

1. Система визначення та управління цілями інноваційно-інвестиційної діяльності, що формує критерії оптимальності та вирішує завдання.
2. Автоматизована система управління формуванням оптимального інформаційного образу інноваційно-інвестиційної діяльності.
3. Автоматизована система управління проектуванням інноваційно-інвестиційних заходів.
4. Автоматизована система управління реалізацією інформаційних моделей інноваційно-інвестиційної діяльності.
5. Автоматизована система управління якістю інноваційно-інвестиційних процесів.
6. Автоматизована система управління фінансовими потоками та термінами реалізації інноваційно-інвестиційних заходів.
7. Автоматизована система управління ризиками і безпекою інноваційно-інвестиційної діяльності.
8. Автоматизована система зберігання, аналізу та управління інформаційними потоками, а також формування і управління інноваційним банком даних і знань.
9. Автоматизована система управління контрактами і матеріально-технічним забезпеченням.
10. Автоматизована система управління маркетинговою діяльністю в контексті створення та реалізації інноваційно-інвестиційних проектів.

11. Автоматизована система управління кадрами та підготовкою фахівців у сфері інноватики.

12. Автоматизована система управління оперативним плануванням інноваційно-інвестиційної діяльності в будівельному комплексі.

Висновки до третього розділу

1. Розроблено концепцію інноваційного проекту в будівельному виробництві як динамічну систему, яка зазнає цілеспрямованих змін у просторі та часі. Завершення процесу проектування, виготовлення та реалізації визначається чіткою метою, що стоїть перед системою.

2. Встановлено ключові чинники, які впливають на інноваційний проект у будівельному секторі, розділені на зовнішні та внутрішні. До найбільш значущих чинників ближнього оточення відносяться: управлінські структури підприємства, а також сфери фінансів, збуту, матеріально-технічного забезпечення і утилізації будівельних відходів. Серед факторів дальнього оточення виділяються: політичні аспекти (стабільність, підтримка з боку держави, рівень злочинності, торговельний баланс з країнами-учасниками проекту), економічні фактори, суспільно-громадські умови (якість життя, рівень освіти, трудове законодавство, охорона здоров'я, права власності, нормативно-правові акти) та екологічні і природні чинники.

3. Проведено аналіз управлінських завдань, пов'язаних із інноваційними проектами. Виявлено, що управління такими проектами є системним процесом, який охоплює різноманітні управлінські функції, що стосуються проектування та реалізації інноваційного проекту, з метою досягнення соціально-економічного ефекту. Установлено, що система управління інноваційним проектом у будівельному виробництві повинна бути автоматизованою, гнучкою та інтегрованою, забезпечуючи синергію всіх функцій управління інноваційними проектами.

4. Визначено структуру інтегрованої автоматизованої системи управління інноваційними проектами та сформульовано функції, які мають виконувати окремі підсистеми цієї інтегрованої системи. Серед цих функцій виділяються: управління проектом як візуальною областю; контроль якості; дотримання термінів реалізації проекту; управління витратами і фінансовими потоками; забезпечення безпеки і управління ризиками; управління персоналом та підготовкою кадрів; контроль за контрактами і матеріально-технічним забезпеченням; управління інформаційними потоками.

5. Виявлено, що ключовою проблемою, яка потребує вирішення при розробці інтегрованої автоматизованої системи управління інноваційними проектами, є формулювання критеріїв оптимальності та розв'язання задач, пов'язаних з цими критеріями. Це передбачає необхідність створення автономного блоку в структурі інтегрованої системи, основною функцією якого буде вибір і обґрунтування критеріїв оптимальності у процесах автоматизації управління інноваційними проектами, а також формування та розв'язання виникаючих критеріальних задач.

ВИСНОВКИ

1. Впровадження інновацій у будівельне виробництво виступає ключовим фактором, що забезпечує конкурентоспроможність виробничих систем у будівельному комплексі. Інновації в цій сфері відкривають нові можливості для задоволення зростаючих вимог до конкурентоспроможності продукції, що виробляється.

2. Виявлено ключові внутрішні чинники, що стримують розвиток інноваційної діяльності у сучасних вітчизняних будівельних

виробництвах, які також характерні для інших секторів цієї галузі. Основним аспектом, що впливає на розвиток інновацій, є необхідність подолання негативних внутрішніх тенденцій, серед яких слід виділити: зниження науково-технічного потенціалу та недооцінка значення «заводського сектора науки»; погіршення якості виробленої продукції; а також зменшення обсягів і якості контролю за виконанням будівельно-монтажних робіт.

3. Визначено ключові напрями, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності виробничих систем будівельного комплексу, які пов'язані із систематичним створенням та впровадженням інновацій. Виявлено, що українська економіка стикається з двома взаємопов'язаними завданнями: по-перше, реалізація політики, спрямованої на формування єдиного внутрішнього ринку, а по-друге, одночасна орієнтація на експортно-орієнтовану модель з активною участю у міжнародному розподілі праці.

4. Встановлено, розвитку інноваційної інфраструктури. Запропоновано організаційно-економічні рішення для підвищення рівня інноваційної інфраструктури до світових стандартів, що передбачає створення розподіленої інноваційно-інвестиційної мережі в регіонах та галузях. Визначено основні принципи системної методології формування регіональної інноваційної інфраструктури в будівельному комплексі.

5. Створено концепцію головного координуючого центру інноваційної інфраструктури в регіоні. Визначено ключові завдання цього центру, які полягають у координації інноваційних процесів, формуванні єдиної науково-інноваційної політики та розробці науково обґрунтованих рекомендацій для державних органів. Окрім того, центр має брати участь у реалізації великих комплексних проектів і програм, що стосуються наукових, соціально-економічних, екологічних та природоохоронних питань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ванькович Д. В. Удосконалення механізму реорганізації управління фінансовими ресурсами підприємств. Фінанси України. 2017. № 9. С. 112–117.
2. Воронько-Невіднича Т., Коваль О., Колода О. Управління розвитком підприємства як необхідна умова досягнення цілей сталого розвитку. Економіка та суспільство, (25).2021. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-80>
3. Гринчук Ю. С., Шемігон О. І., Терещенко О. А. Управління прибутковістю підприємства: теоретико-прикладні аспекти. Ефективна економіка. 2021. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9300>
4. Гуменюк В. С. Теоретичні основи управління прибутком підприємств. Електронний науковопрактичний журнал Інфраструктура ринку. 2018. № 20. С. 50–55. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2018/20_2018_ukr/1.pdf
5. Дудукало Г. О. Аналіз методів оцінювання ефективності управління діяльністю підприємства. Ефективна економіка. 2012, № 3, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_3_588.
6. Закон України «Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави» URL: <https://regulation.gov.ua/documents/id119205/tasks>
7. Закон України “Про інноваційну діяльність” // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – N 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
8. Казакова В. І. Концептуальні основи управління фінансовими ресурсами підприємств. Економіка АПК. 2018. № 1. С. 109–113.
9. Кошельок Г. В. Методика проведення стрес-тестування ризиків грошових потоків підприємства. Електронний науковий журнал

Приазовський економічний вісник. 2017. № 5 (05). С. 143 – 149.

10. Кушик І. Л., Мартиненко В. П. Управління процесом формування прибутковості на підприємстві, Актуальні проблеми економіки та управління. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/22592>.

11. Лазарева Н. О. Про розуміння управління ефективністю діяльності підприємства. Економічний вісник Донбасу, 2015. №3 (40). С.105–109.

12. Лазоренко Т. В. Сталий розвиток як основа економічного зростання підприємства. 2021. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/230477>

13. Лазоренко Т. Теоретичні засади концепції управління стійким розвитком підприємства. Галицький економічний вісник. Т. : ТНТУ, 2020. Том 6. № 67. С. 175–184.

14. Лавриненко С.О. Стратегічне управління інноваційними процесами: особливості та необхідність / С. О. Лавриненко, А. М. Зелінська // Причорноморські економічні студії. – 2019. – Вип. 37. – С. 99-102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_37_20.

15. Лесько О.Й. Управління ризиками інноваційно-інвестиційної діяльності як основа стійкого економічного розвитку вітчизняних підприємницьких структур за умов глобалізації .О.Й. Лесько, І.В. Причепа, Н.М. Малініна. Соціально-економічні аспекти розвитку підприємництва в Україні : колективна монографія. – Умань : Видавець «Сочінський В.В.», 2018. – С. 216–223.

16. Мержа С. І. Інноваційна діяльність у промисловості: сучасний стан та напрямки активізації в Україні / С. І. Мержа // Актуальні проблеми економіки.-2018.-№5.-С. 155-159

17. Микитюк П. П., Брич В. Я., Микитюк Ю. І., Труш І. М. Управління проектами: підручник. [для студ. вищ. навч. закл.]. Тернопіль, 2021. – 416 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/45133>

18. Микитюк Ю., Микитюк П. П. Дослідження концепції організації проєктування та оцінка факторів формування економічної ефективності

інвестиційних проектів. Вісник економіки. 2022. Вип. 3. С. 169-182 URL: <http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj>

19. Николишин С. Є. Прибуток підприємства та особливості управління ним. Науковий журнал Молодий вчений. Економічні науки. Херсон. 2017. № 2 (42). С. 299–303.

20. Олійник Т. В. Критерії та напрями удосконалення процесу управління прибутковістю машинобудівних підприємств. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2017/No1/86.pdf> Олійник Т. В. Критерії та напрями удосконалення процесу управління прибутковістю. ЕКОНОМІКА: реалії часу. 1, 2017. С 86– 97.

21. Підлісна О. А. Управління прибутковістю підприємства. Сучасні проблеми економіки і підприємництва. Випуск 22, 2018. С. 266–271.

22. Пойда-Носик Н. Н. Фінансові ресурси підприємства. Фінанси України. 2017. № 1. С. 96–103.

23. Проблеми інноваційного розвитку національної економічної системи за умов глобалізації / О.Й. Лесько, І.В. Причепа, Н.М. Малініна // Актуальні питання сучасної економіки : матер. ІХ Всеукр. наук. конф., 22 грудня 2017 р. – Умань : Видавець «Сочінський М.М.», 2017. – С. 116–118

24. Пілявоз Т.М. Інноваційний розвиток підприємства як важливий аспект розвитку економіки. Т.М. Пілявоз. Інноваційна економіка. – 2018. – №4(30). – С. 185-190. URL: <https://inlnk.ru/bnxGk>.

25. Стрижеус Л.В. Теоретичні аспекти управління інноваційним розвитком підприємства. Л. В. Стрижеус, В. І. Костьович. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент», Луцьк, 2016. – №9(34). Частина 2. – С. 128-135.

26. Сікорська Л. В. Шляхи удосконалення управління інноваційною діяльністю підприємства на сучасних умовах. URL: [https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2018/paper /view](https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2018/paper/view).

27. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: монографія. К. КНЕУ, 2014. 268 с.
28. Турчіна С. Г., Погуляка Н. С. Управління прибутковістю підприємства: теретичні аспекти. Актуальні питання розвитку сучасної науки та освіти (частина I): матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 16-17 січня 2021 року. – Львів : Львівський науковий форум, 2021. С. 69–72.
29. Халатур С. М. Аналіз та ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства. Облікова, фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки : кол. моногр. / за заг. ред. І. П. Приходька ; ДДАЕУ. Дніпро : Пороги, 2020. С. 259–273.
30. Хринюк О. С. Економічне управління підприємством. № 26 (2020). С. 141–150.
31. Хринюк О. С., Бова В. А. Прибуток як інструмент управління фінансовим потенціалом підприємства. Ефективна економіка. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6167> (дата звернення: 14.04.2023).
32. Чемчикаленко Р. А., Майборода О. Є., Люткіна А. В. Оцінка ефективності управління активами та пасивами підприємства. Економіка і суспільство. Вип. 11. Мукачів: Мукачівський державний університет, 2017. С.486–489.
33. Шкільняк М. М. Корпоративне управління : навч. посібник. Тернопіль: Крок, 2014. 294 с.
34. Шкільняк М. М., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент: підручник. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 258 с.
35. Шкурат І. Управління інвестиційно-інвестиційними процесами та ризиками на підприємстві. «Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах сучасних викликів»: зб. матеріалів доповідей IV Всеукраїнської наук.-практ. конференції з міжнародною участю, 4 травня 2023 р. Тернопіль, ЗУНУ, 2023.

36. Шкурат І. Інвестиції як фактор підвищення ефективності фінансово-господарської та інноваційної діяльності. Наукова інтернет-конференція студентів та молодих вчених кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу «Інноваційні технології в менеджменті та публічному управлінні» (Тернопіль, ЗУНУ, листопад 2023).

37. Юринець З. В. Державне регулювання та фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні // Інвестиції: практика та досвід. Наук.-практ. журн.: Чорномор. держ. ун-т ім. Петра Могили, ТОВ “ДКС Центр”. Київ : Центр, 2018. Вип. 6. С. 79–82.

38. Яковенко Я. Ю. Концепція управління стійким розвитком підприємств. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2019. № 36. С. 75–81.

39. Financial Performance. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/accounting/financial-performance/>

40. Tarifvertrag, Inhalt / 3 Normativer Teil des Tarifvertrages. URL: https://www.haufe.de/personal/haufe-personal-office-platin/tarifvertrag-inhalt-3-normativer-teil-des-tarifvertrages_idesk_PI42323_HI568346.html

41. Werftquartier. URL: <https://petram.de/werftquartier-2/> Sustainability in construction. URL: <https://www.goconstruct.org/why-choose-construction/whats-happening-in-construction/sustainability-in-construction-1/#:~:text=What%20is%20sustainable%20construction%3F,natural%20environment%20around%20the%20site.>

42. Build a Brighter Future with Sustainable Construction. URL: https://plastics-rubber.basf.com/global/en/performance_polymers/industries/pp_construction/sustainability.html.

43. Techniques for Sustainable Building Construction. URL: <https://www.forconstructionpros.com/business/article/12068798/five->

techniques-for-sustainable-building-construction.

44. Best Revenue Management Software. URL:
<https://www.g2.com/categories/revenue-management>

45. Cost allocations: optimize profit and internal processes. URL:
<https://www.costperform.com/cost-allocations-optimize-profit-and-internal-processes/>.

46. Understand what cost management is, how important it is and how to do it. URL: <https://myabcm.com/understand-what-cost-management-is-how-important-it-is-and-how-to-do-it/>.

47. What Is a Business Model? URL:
<https://www.financestrategists.com/financialadvisor/businessmodel/?gclid=CjwKC>

48. Business Models – Example, Types, Importance & Advantages. URL:
<https://blog.elearnmarkets.com/what-are-business-models/>

49. Mykytyuk Yu., Lagodiienko V., Popelo O., Zybareva O., Samiilenko H., A. Alsawwaf. Peculiarities of the Management of the Foreign Economic Activity of Enterprises in Current Conditions of Sustainability. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 2022. Vol. 17, No. 4, pp.1215-1223. URL: <https://www.iieta.org/journals/ijstdp/paper/10.18280/ijstdp.170420>

50. Tugai O.A., Hryhorovskyi P.Ye., Khyzhniak V.O., Stetsenko S.P., Bielienskova O.Yu., Molodid O.S., Chernyshev D.O. Organizational and technological, economic quality control aspects in the construction industry: collective monograph. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. 136 p.

51. Tytok V., Bolila N., Ryzhakov D., Pokolenko V., Fedun I. CALS–Technology as a Basis of Creating Modules for Assessment of Construction Products Quality, Regulation of Organizational, Technological and Business Processes of Stakeholders of Construction Industry Under the Conditions of Cyclical and Seasonal Variations. *International Journal of Advanced Trends in Computer Science and Engineering*, 2021. Volume 10, pp. 271-276. <https://doi.org/10.30534/ijatcse/2021/381012021>

52. Formal and Informal Management Control Systems. URL:
[https://www.drivingsales.com/jason-volny-52913/blog/](https://www.drivingsales.com/jason-volny-52913/blog/formal-and-informal-management-control-systems) formal-and-informal-
management-control-systems.